HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

20 iulie 2017*

„Trimitere preliminară – Practici comerciale neloiale – Directiva 2005/29/CE – Domeniu de aplicare – Societate de recuperare a creanțelor – Credit de consum – Cesiune de creanță – Natura raportului juridic dintre societate și debitor – Articolul 2 litera (c) – Noțiunea «produs» – Măsuri de recuperare desfășurate în paralel cu intervenția unui executor judecătoresc”

În cauza C-357/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Curtea Supremă Administrativă a Lituaniei), prin decizia din 20 iunie 2016, primită de Curte la 28 iunie 2016, în procedura

„Gelvora” UAB

împotriva

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din doamna M. Berger, președinte de cameră, și domnii A. Borg Barthet (raportor) și E. Levits, judecători,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul lituanian, de D. Kriaučiūnas, de A. Mikočiūnienė și de G. Taluntytė, în calitate de agenți;

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de B. Tidore, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de G. Goddin și de A. Steiblytė, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: lituaniana.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) (JO 2005, L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260).

2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unui litigiu între „Gelvora” UAB, pe de o parte, și Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (Oficiul Național pentru Protecția Drepturilor Consumatorilor, Lituania, denumit în continuare „Oficiul”), pe de altă parte, în legătură cu decizia acestuia din urmă de a sancționa societatea menționată pentru recurgerea la practici comerciale neloiale.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentul (13) al Directivei privind practicile comerciale neloiale enunță:

„Pentru a realiza obiectivele Comunității prin eliminarea barierelor de pe piața internă, este necesar să se înlocuiască clauzele generale și principiile juridice divergente existente ale statelor membre. Astfel, interdicția generală comună și unică instituită de prezenta directivă reglementează practicile comerciale neloiale ce denaturează comportamentul economic al consumatorilor. Pentru a consolida încrederea consumatorilor, interdicția generală ar trebui să se aplice și în cazul practicilor comerciale neloiale utilizate în afara oricăror relații contractuale între comerciant și consumator sau după încheierea unui contract și pe perioada de valabilitate a acestuia. Interdicția generală este elaborată pe baza normelor privind două tipuri de practici comerciale care sunt de departe cele mai comune, anume practicile comerciale înșelătoare și practicile comerciale agresive.”

4 Articolul 2 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive:

[…]

(c) «produs» înseamnă orice bunuri sau servicii, inclusiv bunuri imobile, drepturi și obligații;

(d) «practici ale întreprinderilor față de consumatori» (denumite în continuare «practici comerciale») înseamnă orice acțiune, omisiune, comportament, demers sau comunicare comercială, inclusiv publicitatea și comercializarea, efectuată de un comerciant, în directă legătură cu promovarea, vânzarea sau furnizarea unui produs către consumatori;

[…]”

5 Articolul 3 alineatul (1) din directiva menționată are următorul cuprins:

„Prezenta directivă se aplică practicilor comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori definite la articolul 5 înainte, în timpul și după o tranzacție comercială în legătură cu un produs.”

Dreptul lituanian

6 Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (Legea privind interzicerea practicilor comerciale neloiale față de consumatori) din 21 decembrie 2007 transpune în dreptul național Directiva privind practicile comerciale neloiale.

7 Articolul 2 punctul 8 din această lege definește noțiunea „produs”, în timp ce articolul 3 alineatul 1 și alineatul 2 punctul 1 prevede, pe de o parte, interdicția generală a practicilor comerciale neloiale și, pe de altă parte, condițiile în care o practică comercială este considerată neloială.

8 Potrivit articolului 5 alineatul 1 punctul 4 din legea menționată, o acțiune înșelătoare constă în furnizarea de informații false sau susceptibile să inducă în eroare consumatorul mediu cu privire la preț, la modalitatea de calcul al prețului sau la existența unui avantaj specific în ceea ce privește prețul.

9 Articolul 6 alineatul 1 punctul 1 din Legea privind interzicerea practicilor comerciale neloiale față de consumatori prevede că o acțiune care determină sau poate determina consumatorul mediu să ia o decizie comercială pe care nu ar fi luat-o în altă situație constituie o omisiune înșelătoare în cazul în care aceasta omite o informație semnificativă de care consumatorul are nevoie pentru a lua o decizie în cunoștință de cauză. Articolul 6 alineatul 3 punctul 3 din această lege prevede că informațiile privind prețurile sunt de natură esențială în cazul unei invitații de a cumpăra.

Litigiul principal și întrebările preliminare

10 Gelvora, o societate privată de recuperare a creanțelor, a încheiat cu bănci contracte de cesiune de creanță, în temeiul cărora a dobândit drepturi de creanță născute din contracte de credit de consum încheiate de băncile cedente cu consumatori. Întemeindu-se pe contractele sale de cesiune, Gelvora a inițiat măsuri de recuperare împotriva debitorilor, în anumite cazuri în paralel cu proceduri de executare silită desfășurate de executori judecătorești, în temeiul unor hotărâri judecătorești definitive.

11 În acest context, patru consumatori au formulat o cale de atac la Oficiu împotriva Gelvora. Acesta a sancționat Gelvora pentru încălcarea dispozițiilor naționale privind interzicerea practicilor comerciale considerate neloiale.

12 Oficiul a constatat că practicile comerciale ale Gelvora încălcau articolul 3 alineatul 1 din Legea privind interzicerea practicilor comerciale neloiale față de consumatori și i-a aplicat o amendă de 3 475,44 euro.

13 Gelvora a sesizat Vilniaus apygardos administracinis teismas (Tribunalul Administrativ Regional din Vilnius, Lituania) cu o acțiune în anularea deciziei Oficiului.

14 Prin hotărârea din 18 mai 2015, această instanță a respins acțiunea Gelvora ca nefondată.

15 Ea a constatat, printre altele, că relațiile dintre debitori și Gelvora erau relații între un comerciant și consumatori și a considerat că această societate era un comerciant care furnizează consumatorilor un produs sau un serviciu, și anume administrarea de debite.

16 Gelvora a declarat apel împotriva acestei decizii la instanța de trimitere, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Curtea Supremă Administrativă a Lituaniei), care apreciază să soluția litigiului cu care este sesizată depinde de interpretarea Directivei privind practicile comerciale neloiale.

17 În aceste condiții, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Curtea Supremă Administrativă a Lituaniei) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Raportul juridic dintre o societate care a dobândit un drept de creanță printr-un contract de cesiune de creanță și debitorul persoană fizică a cărui datorie își are temeiul într-un contract de credit de consum, în cazul în care societatea pune în aplicare măsuri de recuperare, intră în domeniul de aplicare al Directivei [privind practicile comerciale neloiale]?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, noțiunea «produs» utilizată la articolul 2 litera (c) din Directiva [privind practicile comerciale neloiale] include măsurile de recuperare a creanței dobândite ca urmare a încheierii unui contract de cesiune de creanță de la debitorul persoană fizică a cărui datorie își are temeiul într-un contract de credit de consum încheiat cu creditorul inițial?

3) Raportul juridic dintre o societate care a dobândit un drept de creanță printr-un contract de cesiune de creanță și debitorul persoană fizică a cărui datorie se întemeiază pe un contract de credit de consum, care a fost deja obligat să o plătească printr-o hotărâre judecătorească ce a dobândit autoritate de lucru judecat și care a fost încredințată executorului judecătoresc în vederea executării, în cazul în care societatea efectuează în paralel măsuri de recuperare, intră în domeniul de aplicare al Directivei [privind practicile comerciale neloiale]?

4) În cazul unui răspuns afirmativ la cea de a treia întrebare, noțiunea «produs» utilizată la articolul 2 litera (c) din Directiva [privind practicile comerciale neloiale] include măsurile de recuperare a creanței dobândite ca urmare a încheierii unui contract de cesiune de creanță de la debitorul persoană fizică a cărui datorie își are temeiul într-un contract de credit de consum încheiat cu creditorul inițial, la a cărei plată acest debitor a fost deja obligat printr-o hotărâre judecătorească ce a dobândit autoritate de lucru judecat și care a fost încredințată executorului judecătoresc în vederea executării?”

Cu privire la întrebările preliminare

18 Prin intermediul celor patru întrebări formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă raportul juridic dintre o societate privată de recuperare a creanțelor și debitorul care nu și-a îndeplinit obligația de plată într-un contract de credit de consum și a cărui datorie a fost cesionată acestei societăți intră în domeniul de aplicare al Directivei privind practicile comerciale neloiale și, în caz afirmativ, dacă practicile pe care le desfășoară o astfel de societate pentru a efectua recuperarea creanței sale intră sub incidența noțiunii „produs” în sensul articolului 2 litera (c) din această directivă. Instanța de trimitere solicită în continuare să se stabilească dacă acest răspuns rămâne identic în cazul în care existența datoriei a fost confirmată printr-o hotărâre judecătorească, iar această hotărâre a fost transmisă unui executor judecătoresc în vederea executării.

19 În ceea ce privește, mai întâi, aspectul dacă o activitate de recuperare a creanțelor poate intra în domeniul de aplicare al Directivei privind practicile comerciale neloiale, trebuie amintit, pe de o parte, că, utilizând o formulare deosebit de largă, articolul 2 litera (d) din această directivă definește noțiunea „practici comerciale” ca „orice acțiune, omisiune, comportament, demers sau comunicare comercială, inclusiv publicitatea și comercializarea, efectuată de un comerciant, în directă legătură cu promovarea, vânzarea sau furnizarea unui produs către consumatori” (Hotărârea din 19 septembrie 2013, CHS Tour Services, C-435/11, EU:C:2013:574, punctul 27).

20 Pe de altă parte, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Directiva privind practicile comerciale neloiale, interpretat în lumina considerentului (13) al acesteia, directiva menționată se aplică practicilor comerciale neloiale la care ar recurge o întreprindere, chiar în afara oricăror relații contractuale, cu alte cuvinte, înainte sau după încheierea unui contract, sau după încheierea unui contract sau pe perioada de valabilitate a acestuia.

21 Prin urmare, termenii „în legătură directă cu vânzarea unui produs” acoperă orice măsură luată nu doar în legătură cu încheierea unui contract, ci și cu executarea acestuia, în special măsurile luate în vederea obținerii plății produsului.

22 În speță, din decizia de trimitere reiese că creanțele cesionate societății Gelvora au originea în prestarea unui serviciu, și anume punerea la dispoziție a unui credit, a cărui contraprestație constă în rambursarea creditului prin rate majorate cu o dobândă stabilită în prealabil.

23 Așadar, activitățile de recuperare a creanței precum cele în discuție în litigiul principal pot fi considerate „produs” în sensul articolului 2 litera (c) din Directiva privind practicile comerciale neloiale.

24 O astfel de constatare nu este, în continuare, repusă în discuție de împrejurarea, menționată în prima și în a treia întrebare preliminară, că măsurile de recuperare sunt adoptate de o persoană juridică ce a dobândit un drept de creanță față de consumator ca urmare a cesiunii acestui drept efectuate de creditorul inițial și care acționează față de acest consumator în calitate de comerciant.

25 Astfel, deși o societate de recuperare a creanțelor, precum Gelvora, nu furnizează consumatorului un serviciu de credit pentru consum ca atare, nu este mai puțin adevărat că activitatea pe care o desfășoară, și anume recuperarea datoriilor care i-au fost cedate, intră sub incidența noțiunii „practică comercială” eventual neloială, în sensul Directivei privind practicile comerciale neloiale, având în vedere că măsurile pe care le adoptă pot influența decizia consumatorului privind plata produsului.

26 În acest context, în documentul intitulat „Orientări privind punerea în aplicare/aplicarea Directivei 2005/29/CE privind practicile comerciale neloiale”, din 25 mai 2016 [SWD(2016) 163 final], Comisia arată că activitățile de recuperare a creanțelor ar trebui să fie considerate practici comerciale postvânzare. În plus, din exemplele citate de Comisie în acest document rezultă că un anumit număr de instanțe naționale consideră că activitățile societăților de recuperare intră în domeniul de aplicare al acestei directive.

27 Or, pe de o parte, condițiile de recuperare a unei creanțe datorate de un consumator pot prezenta o asemenea importanță încât sunt susceptibile să influențeze în mod determinant decizia consumatorului de a contracta un credit, în special în cazul în care măsurile adoptate în vederea recuperării iau forme precum cea în discuție în cauza principală.

28 Pe de altă parte, înlăturarea aplicării Directivei privind practicile comerciale neloiale în ceea ce privește operațiunile de rambursare a creditului în caz de cesiune de creanțe ar fi susceptibilă să pună sub semnul întrebării efectul util al protecției acordate consumatorilor prin această directivă, întrucât comercianții ar putea fi tentați să separe etapa de recuperare pentru a nu fi supuși dispozițiilor de protecție ale directivei menționate.

29 Pentru același motiv, în sfârșit, împrejurarea că exigibilitatea datoriei a fost confirmată printr-o hotărâre judecătorească și că societatea de recuperare a creanțelor angajează, în paralel cu această procedură de executare, alte măsuri, autonome, de recuperare nu are nicio consecință asupra răspunsului oferit.

30 Astfel, pe lângă faptul că angajarea unor asemenea măsuri în paralel cu o procedură oficială de executare prin intermediul unui executor judecătoresc este susceptibilă să inducă în eroare debitorul în ceea ce privește natura procedurii cu care se confruntă, efectul util al protecției garantate consumatorului prin Directiva privind practicile comerciale neloiale impune ca comerciantul care a decis să acționeze în mod autonom în vederea recuperării datoriilor să fie supus dispozițiilor acestei directive pentru măsurile pe care le adoptă din proprie inițiativă în paralel cu o procedură de executare silită.

31 Având în vedere aceste considerații, Directiva privind practicile comerciale neloiale trebuie interpretată în sensul că intră în domeniul său de aplicare material raportul juridic dintre o societate de recuperare a creanțelor și debitorul care nu și-a îndeplinit obligația de plată într-un contract de credit de consum și a cărui datorie a fost cesionată acestei societăți. Intră sub incidența noțiunii „produs” în sensul articolului 2 litera (c) din această directivă practicile la care recurge o astfel de societate pentru a efectua recuperarea creanței sale. În această privință, este irelevantă împrejurarea că datoria a fost confirmată printr-o hotărâre judecătorească, iar această hotărâre a fost transmisă unui executor judecătoresc în vederea executării.

Cu privire la cheltuielile de judecată

32 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară:

Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) trebuie interpretată în sensul că intră în domeniul său de aplicare material raportul juridic dintre o societate de recuperare a creanțelor și debitorul care nu și-a îndeplinit obligația de plată într-un contract de credit de consum și a cărui datorie a fost cesionată acestei societăți. Intră sub incidența noțiunii „produs” în sensul articolului 2 litera (c) din această directivă practicile la care recurge o astfel de societate pentru a efectua recuperarea creanței sale. În această privință, este irelevantă împrejurarea că datoria a fost confirmată printr-o hotărâre judecătorească, iar această hotărâre a fost transmisă unui executor judecătoresc în vederea executării.

Semnături